

Oulun seudun kävely- ja pyöräilyn koordinaattori

Toimintakertomus 2024
27.12.2024

Sisältö

1. Esipuhe
2. Käpy-koordinaattorityön resurssien käyttö
3. Auditointitoiminta
4. Auditointihavainnot
5. Viestintä
6. Käpy-seuranta
7. Muu koordinaattorin toiminta
8. Toiminnan kehittäminen

1. Esipuhe

Kävely ja pyöräily ovat keskeisiä liikummuotoja Oulun seudulla ja kaupunki tunnetaan vahvasta pyöräilykulttuuristaan. Jatkuvalla ja suunnitelmallisella kehityksellä voidaan säilyttää saavutettu taso ja varmistaa, että sekä nykyiset että tulevat jalankulkijat ja pyöräilijät pääsevät nauttimaan turvallisista ja miellyttävistä matkoista.

Esimerkkejä vuoden 2024 kävelyä ja pyöräilyä edistävästä olosuhteiden parantamisesta ovat muun muassa Lumijoen Luontotien kylätiehanke ja Limingan keskustan kehittämishankkeessa huomioitua laadukkaita yhteyksiä jalankulkijoille ja pyöräilijöille. Oulun kaupunki on laajentanut baanaverkkoaan Kajaanintielle ja Pikisaareen. Poikkimaantien uudistamisen yhteydessä useita kapeita alikulkutunneleita on levennetty merkittävästi, mikä on tehnyt niiden käytöstä sekä houkuttelevampaa että turvallisempaa. Lisäksi seudun kunnat ovat yhdessä kehittäneet uuden Oulun seudun pyöräilyn pääreitissuunnitelman ja seudullisen pyöräpysäköinnin kehittämissuunnitelman.

Oulun seudun kävelyn ja pyöräilyn koordinaattorityö tukee seudun kehittämistä kävelyä ja pyöräilyä koskevien suunnitelmien auditoinnoilla ja esittämällä perusteltuja parannusehdotuksia.

Vuoden 2024 alussa sovittiin toteuttavaksi seuraavat toimenpiteet:

- Tietoiskut
Asiantuntijaesittelyt ajankohtaisesta aiheesta ja hyvistä mallihankkeista.
- Viestintä
Vuosikellon laatiminen. Suunnitellaan ja aikataulutetaan vuodelle 2024 5–10 tiedotusaihetta. Viestinnässä hyödynnetään kuntien ja ELY-keskuksen viestintäkanavia.
- Kuntien edistämishelmien toimenpiteiden toteutus
Kootaan seuranta kävelyn ja pyöräilyn edistämishelmien tai vastaavien ohjelmien toteutumisesta.
- Seurannan ja mittareiden kehittäminen Käpy-toiminnalle
Aloitetaan seudullisen seurannan ja mittariston kehittäminen yhdessä kuntien ja ELY-keskuksen edustajien kanssa.

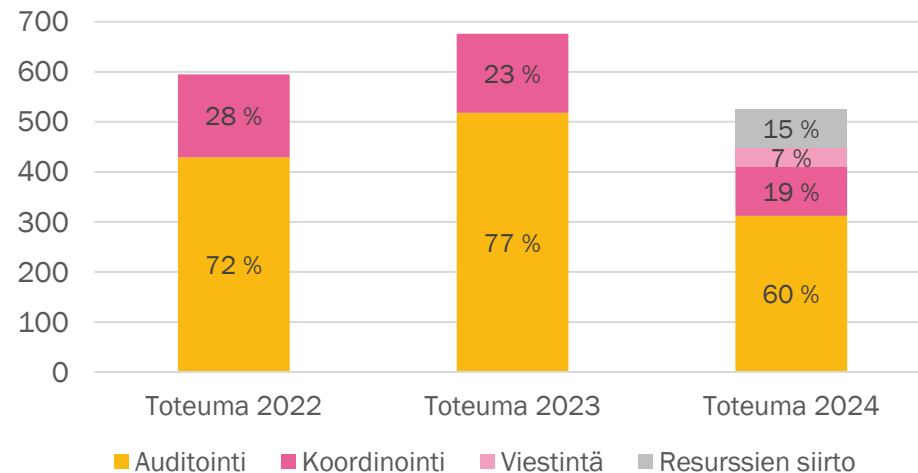
2. Käpy-koordinaattorityön resurssien käyttö

Käpy-koordinaattorityöhön sisältyy auditointipalvelu ja muuta koordinoitua, joka sisältää kokoukset, viestinnän ja muut kehittämistoimet. Käpy-koordinaattorityöhön varattiin noin 600 työtuntia, josta suunnitelmien auditointitoimintaan kului vuonna 2024 noin 400 tuntia ja koordinoituihin noin 200 tuntia. Viestintätehtäviin ei ole varattu erikseen resursseja.

Vuonna 2023 käytettiin arvioitua enemmän resursseja auditointiin. Siksi siirrettiin alkuvuonna 2024 76 tuntia vuoden 2024 kustannuksiin, mikä alensi sitten tämän vuoden käytettävissä olevaa budjettia.

Vuoden 2024 loppuun mennessä koordinaattorityöhön käytettiin noin 525 tuntia. Auditointitehtäviin käytettiin vuoden loppuun mennessä 313 tuntia, joka on noin 60 % käpy-koordinaattorityön koko toiminnasta. Koordinoitutehtävien tuntimäärän osuus oli noin 19 % kaikista resursseista. Viestinnän suunnitteluun ja toteutukseen käytettyjä tunteja oli 38, joka vastaa noin 7 % kaikista tunneista.

Projektituntien käyttö

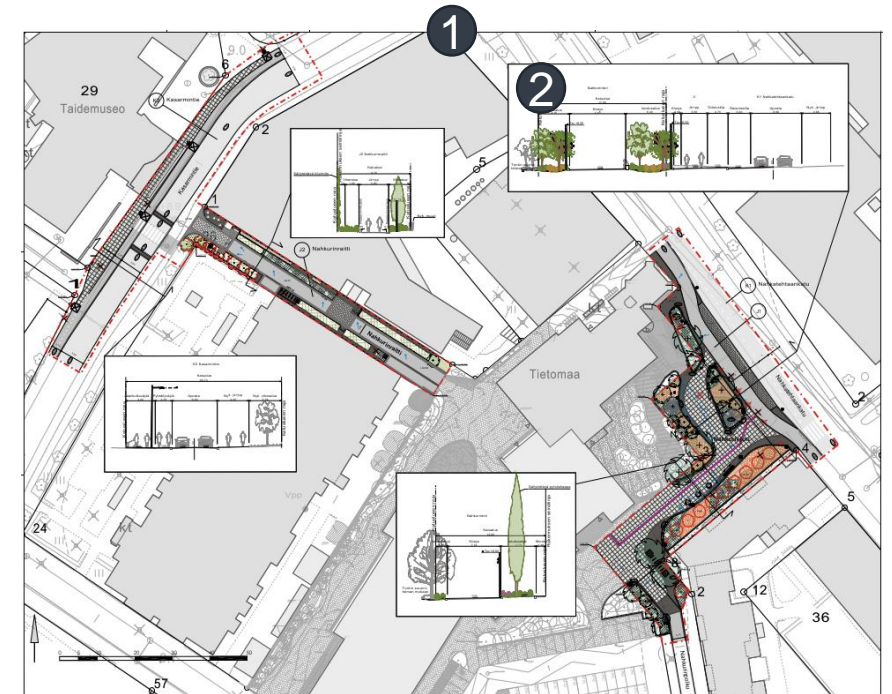
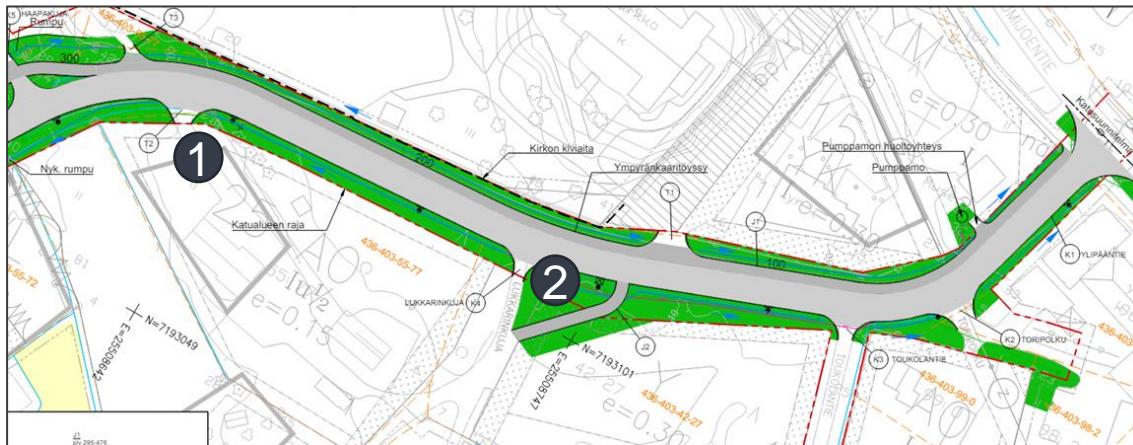
3. Auditointitoiminta

Auditointitiimi etsii kuntien nettisivuilta ajankohtaisia suunnitelmia ja auditoi sekä raportoi havaintonsa ja parannusehdotuksensa niistä tilaajille viikoittain. Raportoinnissa pääpaino on konkreettisissa parannusehdotuksissa, mutta kommentteja esitetään myös yleisemmällä tasolla jatkosuunnittelua ajatellen. Käpy-koordinaattori esittää yhteenvedon auditoiduista suunnitelmista käpy-työryhmälle.

Auditoinnissa käytettävät ohjeet

Auditointitiimi on käyttänyt toimintansa tukena pääsääntöisesti valtakunnallisia suunnitteluohjeita, kuten Väyläviraston pyöräliikenteen ja jalankulun ohjeita ja muun muassa esteettömyyttä ohjeistavia SuRaKu-ohjeita ja joukkoliikenteen infrakortteja. Lisäksi käytössä ovat olleet kuntien omat pysäköintinormit ja rakennusmääräykset. Oulun kaupungin auditoinneissa hyödynnetään kaupungin omia kaupunkitilaohjeita valtakunnallisten ohjeiden lisäksi. Oulun kaupunkitilaohje julkaistiin liikenne- ja infrasuunnitteluasiantuntijoille loppuvuonna 2023 osoitteessa [oulunkaupunkitilaohje.fi](https://www.oulu.fi/kaupunki/kaupunkitilaohje).

Tämän sivun kuvat ovat otteita laadituista auditointiraporteista.

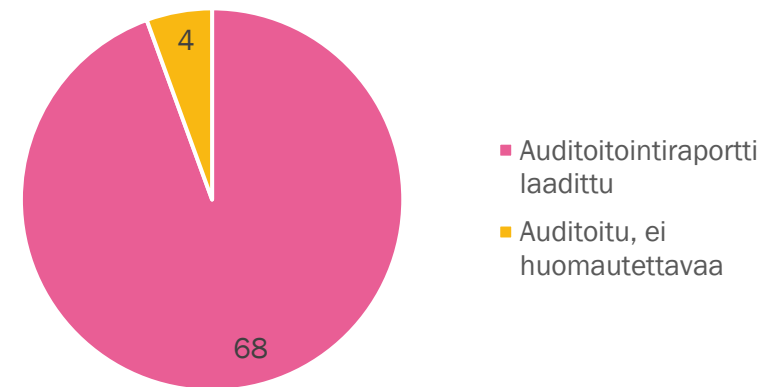

3. Auditointitoiminta

Suunnitelmia auditointiin yhteensä 67, joista 4:ssä ei ollut huomautettavaa kävelyn tai pyöräilyn näkökulmasta. 77 suunnitelmasta laadittiin auditointiraportti, joka toimitettiin suunnitelman tilaajalle sekä suunnitelman valmistelevalle konsultille. Pääosa (62 %) suunnitelmista oli Oulun kaupungin. Muiden seudun kuntien auditoitujen suunnitelmien osuus oli yhteenlaskettuna noin 34 % ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen suunnitelmia oli 2 kpl. Auditoiduista suunnitelmista kaavaa koskevia suunnitelmia ja liikenne- tai katusuunnitelmia oli likimain sama määrä.

Keväällä 2023 auditoitavien hankkeiden rajausta muutettiin siten, että Oulun kaupungin kaavaehdotuksia, OAS-vaiheen suunnitelmia ja pieniä postimerkkikaavoja ei enää auditoitu. Myös katusuunnitelmista auditointiin vain ne, joiden auditointia erikseen pyydettiin. Rajauksen muutos on vähentänyt auditoitavien suunnitelmien määrää, mutta keskittänyt resurssit laajoihin ja monimutkaisiin hankkeisiin. Tämän takia käytetty aika auditointikohtetta kohti on noussut. Myös Oulun seudun muissa kunnissa on huomioitavissa pienempi määrä kavasuunnitelmia ja katusuunnitelmia. Ei silti voi puhua trendistä, koska suunnitelmien määrä on vaihdellut vuosittain.

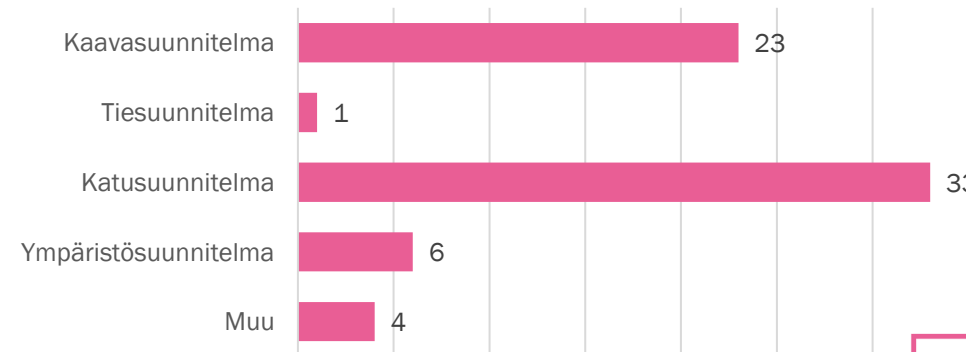
Auditoinnin toteutus 2024

Auditoitujen suunnitelmien tyyppi organisaation mukaan

Organisaatio	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oulun kaupunki	101	113	113	97	54	42
Kaavasuunnitelma	80	88	91	69	27	14
Katusuunnitelma ym.	21	25	22	28	27	28
Oulun seudun kunnat	24	36	41	27	38	23
Kaavasuunnitelma	21	19	26	15	18	9
Katusuunnitelma ym.	3	17	15	12	20	14
ELY-keskus	1	5	9	3	4	2
Yhteensä	126	154	163	127	96	67

Auditointikohteet suunnitelmatyyppin mukaan

4. Auditointihavainnot

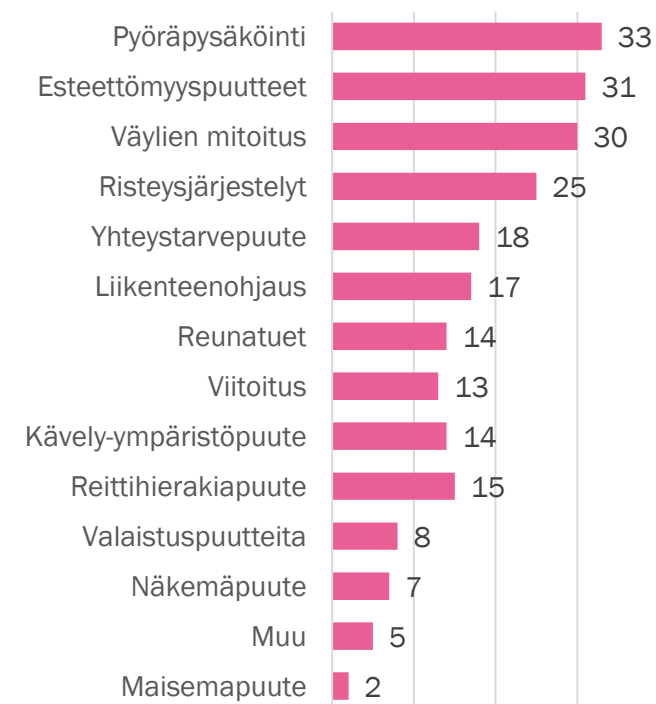
Mitä kehitettävää?

- **Pyöräpysäköinti:** Oleellista pyöräpysäköinnin suunnittelussa on telinetyyppi, sijainti, lukumäärä, telineväli ja kulkuväylien leveys. Suunnitelmissa käytetään usein edelleen vanhan standardin mukaisia telineitä, joissa telineväli on liian ahdas ja joihin kaikenlaiset pyörät eivät sovi. Asuinrakennuksissa suunnitellaan usein tilahtauden vuoksi käytettävyyden kannalta liian ahtaita telinepaikkoja, käytäviä ja kulmia.
- **Esteettömyys:** Erityistä huomiota on kiinnitetty valaistukseen, levähdyspaikkoihin ja risteysjärjestelyihin. Tasaisesti ja hyvin valaistu väylä on eduksi näkövammaisille. Ikäihmiset ja muut heikkojalkaiset kaipaavat kävelyreittiensä varrelle levähdyspaikkoja etenkin ylämäkien jälkeen. Risteyksissä auditoija tarkistaa usein, ovatko luiskat ajoradalta ylös niin jyrkkiä, ettei esim. pyörätuolin käyttäjä pääse niitä helposti ylös.
- **Väylien mitoitus:** Väylän mitoitus tulisi perustua liikennevolyyymiin ja erilaisten yleisten liikennetilanteiden kuten jalan kulkevan pariskunnan tilantarpeeseen. Standardileveyttä ei ole olemassa vaan esimerkiksi rakennetulla alueella tilaa tarvitaan enemmän kuin rakentamattomalla alueella. Kapeaa 3-metristä yhdistettyä pyörätietä ja jalkakäytävää tulisi käyttää vain poikkeustapauksessa.
- **Risteysjärjestelyt:** Jalankulku ja pyöräily ovat ominaisuuksiltaan hyvin erilaisia tapoja kulkea eikä risteyksissä useinkaan yksi ratkaisu palvele hyvin molempia. Esimerkiksi jalankulun tarpeisiin suunniteltu suojatie voi olla pyöräilijälle vaarallinen tasoerojen, reunakivien ja jyrkkien mutkien vuoksi. Risteysten turvallisuus ja käytettävyys paranisi, jos jalankulku ja pyöräily suunniteltaisiin keskeisillä alueilla erikseen omille ylityspaikoilleen.

Mikä meni paremmin?

- Aiemmin pyörätiet valaistiin pääasiassa ajoradalta käsin, vaikka välissä usein on puita ja leveä viherkaista. Nykyään yhä useammin pyörätie on valaistu omilla valaisimillaan.
- Kun pyörätie on ajoradasta reunakivellä korotettu, yhä useammin pyörätien ja ajoradan väliin on suunniteltu ohjeen mukainen erotusalue. Parannettavaa on vielä siinä, että erotusalueen leveyteen muistettaisiin lisätä valaisin- tai liikennemerkkipylväiden kohdalla 50 cm.
- Pyöräteiden jatkeiden ja väistämisvelvollisuuksien merkitseminen on parantunut merkittävästi parin vuoden takaisesta.

Suunnitelmissa havaitut puutteet vuonna 2024

5. Viestintä

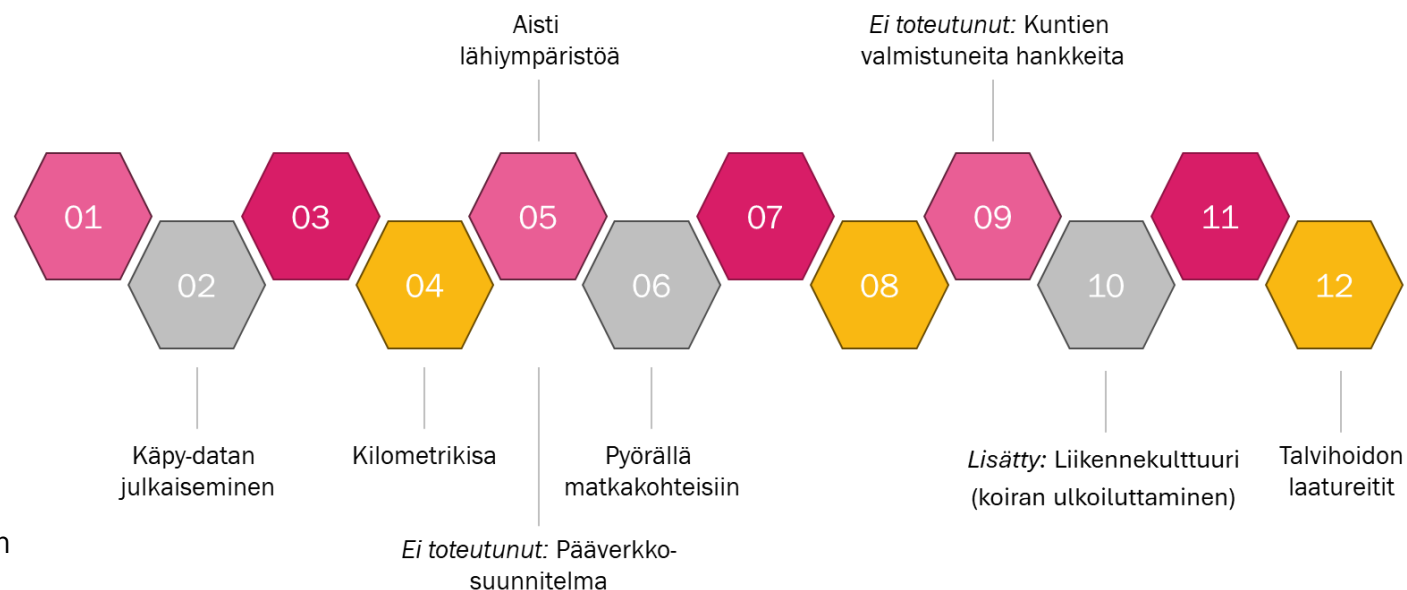
Kävely- ja pyöräilyaiheinen viestintä lisättiin käpykoordinaattorin tehtäviin vuonna 2024. Uuden toiminnan perustaminen aloitettiin viestintäsuunnitelman laatimisella. Suunnitelma sisälsi vuosikellon ja viestinnän alustavat aiheet sekä ajankohdat viestinnälle. Lähtökohtana pidettiin, että viestit ovat positiivisia ja aiheet kytkeytyvät ajankohtaiseen asiaan.

Viestintä on keskittynyt pääasiassa ulkoiseen viestintään, jolloin kohderyhmänä on ollut seudun asukkaat, esimerkiksi työmatkalaiset, perheet ja nuoret. Viestinnässä hyödynnettiin kuntien ja ELY-keskuksen viestintäkanavia, kuten verkkosivuja ja sosiaalisen median tilejä.

Vuoden aiheet olivat:

- Käpy-datan julkaiseminen
- Kesäkauden kilometrikisa
- Aisti lähiympäristöä
- Pyörällä matkakohteisiin
- Liikennekulttuuri
- Talvihoidon laatureitit

Toteutumatta jäivät viestit pääverkkosuunnitelmasta ja kuntien valmistuneista hankkeista. Pääverkkosuunnitelman viesti sovittiin tilaajan kanssa jätettäväksi pois. Kuntien valmistuneiden liikennehankkeiden tilalle sovittiin tehtävän viesti liikennekulttuurista.

Kuva: Käpy-työryhmä viestintäsuunnitelma 2024.

6. Käpy-seuranta

Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden kehittymisen seuranta oli uusi koordinaattorin tehtävä vuonna 2024. Seuranta päätettiin toteuttaa tarkastelemalla kuntien kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmien toteutumista. Kempeleen, Limingan, Muhoksen ja Tyrnävän kuntien toimenpiteiden toteutuminen on esitetty alla olevassa koosteessa. Edistämishjelmien toimenpiteet ovat toteutuneet hyvin. Muilla kunnilla ei ole vastaavanlaista edistämishjelmaa.

Kempeleen pyöräilyverkko – Strategiasta konkretiaan, 2016

- Tavoitevuosi: 2030
- 11 toimenpidettä: 3 toimenpidettä toteutunut, 3 toimenpidettä osittain toteutunut, 1 toimenpide ei toteutunut ja 3 toimenpidettä ilman merkintää.

Limingan fiksun liikkumisen suunnitelma, 2021

- Tavoitevuosi: 2030
- 33 toimenpidettä: 20 toimenpidettä toteutunut, 9 toimenpidettä osittain toteutunut ja 4 toimenpidettä ei toteutunut.

Muhoksen kunnan kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma, 2021

- Tavoitevuodet: 2023-2025, 2026-2030, > 2030 ja jatkuvat toimenpiteet
- 50 toimenpidettä: 5 toimenpidettä toteutunut, 32 toimenpidettä osittain toteutunut, 10 toimenpidettä ei toteutunut ja 3 toimenpidettä ilman merkintää.

Tyrnävän jalankulun ja pyöräliikenteen kehittämissuunnitelma, 2022

- Tavoitevuosi: 2023-2025, 2026-2030, >2030 ja jatkuvat toimenpiteet
- 31 toimenpidettä: 12 toimenpidettä toteutunut, 12 toimenpidettä osittain toteutunut, 7 toimenpidettä ei toteutunut.

7. Muu koordinaattorin toiminta

Koordinaattorityöhön on sisällynyt muun muassa tehtävät seuraavat edellä mainittujen auditoinnin, viestinnän ja Käpy-seurannan lisäksi:

- **Työryhmän kokoukset**
Kokoukset ovat hyvä foorumi jakaa tietoa. Vuonna 2024 järjestettiin 4 kokousta noin 2 kuukauden välein. Asialistalla on ollut toistuvat Käpy-toiminnan seurantakohtat sekä ajankohtaisia aiheita, kuten pääpyöräverkkosuunnitelma ja MAL-sopimuksen Käpy-toimenpiteet.
- **Esite väylätyypeistä**
Jalankulkuun ja pyöräilyyn soveltuvat väylätyypit ovat monipuolistunut viime vuosien aikana. Käpy-koordinaattori on laatinut esitteen, johon on koottu eri väylätyyppien suunnitteluperiaatteet. Esitteessä on kiinnitetty huomioita myös eri väylätyyppien soveltuvuudesta erilaisiin ympäristöihin.
- **Tietoisku**
Oikeanlaisen valaistuksen tarve on noussut usein esille auditointiraporteissa. Tietoiskussa WSP Finlandin valaistusasiantuntija kävi läpi katuvalaistuksen laatutekijöitä ja mahdollisuuksia liikenne- ja infrasuunnittelussa.

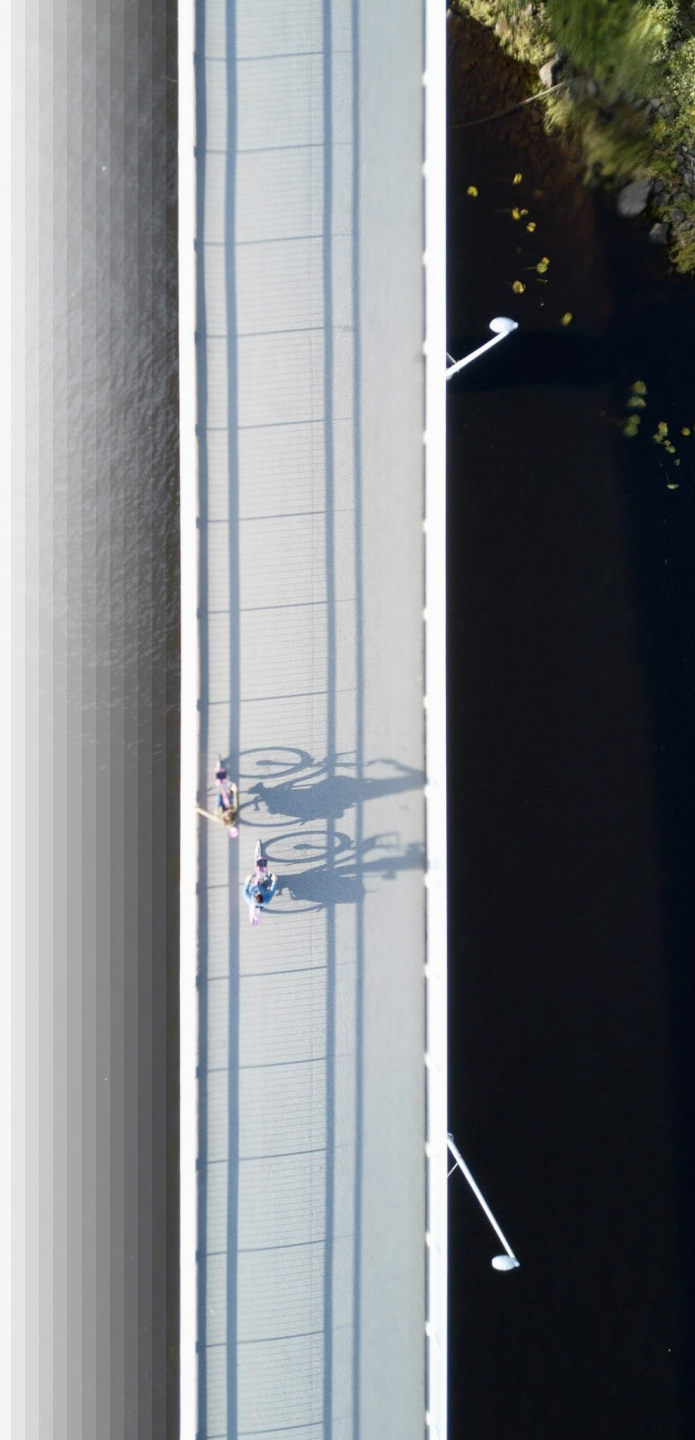

8. Toiminnan kehittäminen

Auditointitoiminta on molemminpuolista oppimista. Konsultin suunnittelijat ja asiantuntijat oppivat huomioimaan suunnittelussa kävelyn ja pyöräilyn paremmin ja paikalliset suunnittelutavat tulevat tutuiksi. Kunnat oppivat uusia nykyaikaisia tapoja edistää kävelyä ja pyöräilyä.

Vuodesta 2025 alkaen Käpy-koordinaattoritoiminta siirtyy seuraavalle konsultille. Vuoden 2025 toiminnalle välitetään seuraavat terveiset:

- **Resurssien kohdistaminen**
Auditoitavien suunnitelmien laskiessa tulee pohtia resurssien uudelleen jakamisesta. Koordinoinnin merkitys saattaa jälleen kasvaa ja se vaatii lisäresursseja, jotka löytyvät vähenevästä auditoinnista.
- **Tietoiskut**
Hyväksi koettua tietoiskujen käytäntöä kannattaa jatkaa ja mahdollisuuksien mukaan lisätä.
- **Viestintä**
Käpy-koordinaattori laatii vuodelle 2025 viestintäsuunnitelma. Jatkossa kannattaa tarkemmin koordinoita, mikä viestintä on Käpy-työryhmän vastuulla ja mitä kunnat tai liikenneturvallisuustyöryhmä viestivät. Lisäksi kannattaa etukäteen sopia, missä medioissa viesti julkaistaan.
- **Seurannan periaatteen ja mittareiden kehittäminen**
Käpy-koordinaattori jatkaa yhteistyössä Käpy-työryhmän kanssa kävelyn ja pyöräilyn seurannan mittariston kehittämistä. Seuranta voi koskea esimerkiksi käpy-edistämishjelmien toteutumista ja muuta kävelyn ja pyöräilyn kehittymisen ja olosuhteiden seuranta.

Oulun seudun kävelyn ja pyöräilyn edistämisen koordinaattoriryhmä 2024

Käpy-koordinaattorit	Edwin 't Lam Pasi Haapakorva Riikka Kallio Aleksi Ojanperä	WSP Finland Oy WSP Finland Oy WSP Finland Oy WSP Finland Oy, 7/2024 saakka
Käpy-koordinaattoriryhmän jäsenet	Soile Purola Harri Vaarala Markku Maikkola Taija Savilaakso Kyösti Rajaniemi Tapani Pukinkorva Kaija Muraja Paula Kettunen Reetta Lehtiranta Marja-Riitta Vavuli-Kiviniemi Venanzia Rizzi Ari Korkala Mikko Kari Minna Koukkula Anne Herranen Helena Väliaho Samuli Siltala Janna Kumpula Lauri Romppainen	Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus Oulun kaupunki Hailuodon kunta lin kunta, 4/2024 alkaen lin kunta, 12/2024 alkaen lin kunta, 12/2024 alkaen Kempeleen kunta Kempeleen kunta Kempeleen kunta Limingan kunta Limingan kunta, 4/2024 saakka Lumijoen kunta Muhoksen kunta Oulun kaupunki Oulun kaupunki Oulun seudun joukkoliikenne Oulun seudun joukkoliikenne Tyrvävän kunta Pohjois-Pohjanmaan liitto
Sidosryhmien edustajat	Timo Takala Paula Siuruainen Hanna Puolimatka Tuomo Ojakoski	Oulun polkupyöräilijät liikenneturvallisuuskoordinaattori liikenneturvallisuuskoordinaattori liikenteenhallintakoordinaattori

**OULUN
SEUDUN
PYÖRÄILY**

